Lekcja 3: Początki osadnictwa

Podczas lekcji uczniowie zbadają czynniki mające wpływ na lokalizację i rozwój osadnictwa.

Materiały pomocnicze: Arkusze pracy B3 i B4, Arkusz informacyjny 17 „Miasta i miasteczka polskie" – stosowne wybrane warianty miasteczek 1-16, dodatkowe mapy powiększone do formatu A3, dowolnie wybrane plany tych miast. Kopie map okolicy z lokalnego wydziału geodezji i kartografii.

Problematyka

Początki i rozwój wybranego miasta.

Zagadnienia Kluczowe

Wybieranie lokalizacji – miejsca do zamieszkania.

Powtórka

Omówcie rezultaty analizy trasy do szkoły:

- Ile istnieje różnych tras do szkoły?
- Jakie nazwy miejsc i ulic były najczęściej zapamiętywane?
- Jaka może być etymologia tych nazw?
- Jakie tereny otwarte, parki czy place znajdują się po drodze?
- Czy z układu budynków można wyczytać zamysł urbanistyczny?
- Które budynki najbardziej zwracają uwagę? Dlaczego?

Ćwiczenie 1 – Zabawa w osadnictwo (tworzenie miejsca zamieszkania)

1. Podzielić klasę na grupy i rozdać Arkusz pracy B3.
2. Wybrać jeden z poniżej wymienionych scenariuszy.
3. Omówić Arkusz pracy z klasą. Niech uczniowie dyskutują i rozwiązują problemy w swoich grupach. Gdy podejmą ostateczną decyzję, niech zaznaczą miejsce na osiedle znakiem X.

Tło

Jest rok 3000 n.e. Globalne ocieplenie i zniszczenie warstwy ozonowej doprowadziło do drastycznego wzrostu temperatury i tym samym, poziomu mórz i oceanów. Prawie cała Ziemia jest obecnie oceanem.

Scenariusz 1

Ty, Twoja grupa i Wasze rodziny uciekliście z Ziemi na statku kosmicznym. Statek jest jak Arka Noego, wyposażony w większość rzeczy potrzebnych do rozpoczęcia życia od nowa – narzędzia, nasiona, rośliny, zwierzęta domowe. Podczas tułaczki po galaktyce, lądujecie na małej planecie i odkrywacie wyspę…

Scenariusz 2

Ty, Twoja grupa i Wasze rodziny przeżyliście potop i uciekliście statkiem z przeludnionych kontynentów. Wyposażyliście statek w wiele rzeczy, które będą potrzebne do rozpoczęcia życia od nowa – narzędzia, nasiona, rośliny, zwierzęta domowe. Płyniecie przez oceany szukając miejsca dla siebie. Nagle, odkrywacie wyspę…

Ocena pracy

Jakie lokalizacje zostały wybrane przez grupy? Czy każda grupa wybrała podobne miejsce? Poproś przedstawicieli każdej grupy o uzasadnienie swojego wyboru. Zapytaj, jakie czynniki i elementy krajobrazu wpłynęły na wybór.

Ćwiczenie 2 – Miasto - według wyboru wariantu

Rozdaj następujące materiały:

Arkusz pracy B4

Arkusz informacyjny 17 „ Miasta i miasteczka polskie”

Historyczne mapy miasta powiększone do formatu A3

Do pracy na lekcji potrzebne będą kopie map wybranej okolicy z lokalnego wydziału geodezji i kartografii.

Omówić wspólnie mapy odnosząc się do treści Arkusza informacyjnego 17. Poprosić uczniów o uzupełnienie Arkusza pracy B4 i zachęcić do czerpania z wiedzy zdobytej podczas poprzednich lekcji na temat miejsca zamieszkania ich społeczności.

Zadanie domowe

1. Dokończenie Arkusza pracy B4, jeśli nie udało się wykonać na lekcji.
2. Poprosić o znalezienie wybranego miasta na mapie drogowej Polski, a następnie o narysowanie własnej mapki, która pokazuje lokalizację miasta w relacji do otaczających je miejscowości.
3. Przypomnieć o uzupełnianiu Albumu oraz Słowniczka.

Podejście interdyscyplinarne

1. Geografia/Historia – poprosić uczniów o wybranie dobrze znanego miejsca, np. gdzie jeżdżą na wakacje lub w odwiedziny. Niech dowiedzą się, jakie to miejsce miało początki, jak rozwijało się, jako osada oraz co mogło zachęcać ludzi do osiedlania się w tym miejscu.
2. Geografia – niech uczniowie zdobędą informacje na temat lokalnego klimatu (temperatury, wiatru, opadów, nasłonecznienia, okresów wegetacyjnych). Niech zastanowią się, czy jest jakiś czynnik klimatyczny, który mógł wpłynąć na rodzaj budynków w mieście lub na jego plan. Należy korzystać z atlasu i materiałów meteorologicznych.
3. Geografia/wiedza o społeczeństwie – w niektórych miastach znajduje się bardzo mało wolnej przestrzeni, ulice są wąskie a budynki wysokie. W związku z tym mnóstwo ludzi oraz ich

działania muszą zmieścić się na małym obszarze. Poprosić uczniów, aby zastanowili się nad zaletami i wadami takich miast, biorąc pod uwagę takie czynniki, jak: warunki i dostęp do pracy, kontakty międzyludzkie, transport publiczny, jakość środowiska itd.). Niech przeanalizują gęsto zabudowane obszary, opierając się na przykładach miast dobrze im znanych lub miast, które znają z podróży, filmów lub literatury.

4. Biologia/nauki o środowisku – Poprosić uczniów o zgłębienie tematu lokalnych i globalnych zalet sadzenia drzew w miastach. Niech zwrócą uwagę na takie aspekty, jak: tłumienie hałasu, oczyszczanie i dotlenianie powietrza, retencja wody, jakość gleby, zdrowie mieszkańców i walory estetyczne. Następnie, niech podzielą się swoimi uwagami z klasą.
5. Geografia/plastyka - zaproponować uczniom następujące zadanie: porównaj Warszawę do innego miasta europejskiego, np. Paryża, Berlina, Pragi czy Amsterdamu. Które miasta mają gęstszą zabudowę? Jakie są różnice w wielkości, kształcie, historii i liczbie mieszkańców? Czy ludzie mieszkają w innych domach niż mieszkańcy Warszawy? Które miasto jest drugie, co do wielkości w wybranym przez Ciebie kraju?
6. Geografia/wiedza o społeczeństwie - zaproponować uczniom następujące zadanie:
   wybierz dowolne miasto i spróbuj odróżnić części miasta, które powstały w różnych latach czy epokach. Spróbuj narysować mapę miasta, np. w roku 1960, 1970, 1980 i 1990. Zastanów się na dobrymi i złymi stronami zachodzących zmian. Jak według Ciebie mogą lub powinny zmienić się obrzeża miasta w następnych latach?